

4.10.2024

Click or tap here to
enter text.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

Tilannekatsaus maataloustuotteiden markkinoista ja satonäkymistä sekä lisäksi maatalouden kannattavuus, maataloustulo, kannattavuuden parantaminen ja TAE:n vaikutukset kannattavuuteen

Maatalouden kannattavuustilanne vuonna 2024 on edelleen ollut haastava, vaihtelevat sääolot EU:ssa ja muualla päätuotantoalueilla sekä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus maataloustuotteissa ja – panoksissa. Lähi-Idän tilanne lisää epävarmuutta. Punaisenmeren kiristynyt turvallisuustilanne on ohjannut Suezin kanavan kautta kulkevaa tavaraliikennettä kiertoreitille.

Hintojen nousu on vähentänyt erityisesti kotieläintuotteiden kysyntää ja kuluttajat valitsevat edullisimpia vaihtoehtoja. Heikentynyt ostovoima pitää yllä painetta elintarvikkeiden hintoihin ja lisää alemman hintatason tuotteiden tarjontaa. Esimerkiksi kaupan omat merkit ns. Private Label tuotteet ovat kasvattaneet markkinaosuuttaan.

Markkinoiden ennustettavuus on jatkunut haastavana. Herkkä tilanne pysyy kansainvälisillä vilja- ja öljykasvimarkkinoilla ainakin kuluva vuoden ja heijastuu kotieläinsektorin toimintaan sekä elintarvikemarkkinoille.

Kansainvälinen viljaneuvosto (IGC) arvioi heinäkuussa alkaneen markkinointikauden 2024/25 vehnä- ja maissisadon jäävän hieman kysyntää pienemmäksi ja varastojen alenevan. Huolimatta heikentyneistä satoarvioista viljojen ja öljykasvien kansainväliset hinnat ovat kaudella 2024/25 olleet lähtötasoltaan 10-25 prosenttia viime vuoden vastaavaa ajankohtaa alempana.

Maailmanmarkkinoilla viljan hinnat ovat sadonkorjuun alettua heinä-elokuun aikana olleet alenevia, päinvastainen kuin loppukeväästä, jolloin huolta aiheutti pohjoisen pallonpuoliskon kylmä sää.

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) päämaataloustuotteiden hinnoista koostuva elintarvikehintaindeksi on viimeisen vuoden aikana ollut tasaisesti hitaasti aleneva. Elokuussa se oli 120,7 pistettä, joka oli vuoden 2023 elokuuhun verrattuna 1,1 % alempana ja lähes 25 prosenttia alempana kuin maaliskuussa 2022.

EU:ssa vuonna 2022 alkanut ruuan kuluttajahintojen nousu saavutti huippunsa maaliskuussa 2023, jonka jälkeen hintojen nousu on hidastunut. Heinäkuussa 2024 ruuan vuosi-inflaatio oli EU:ssa 1,6 prosenttia, kun vuotta aiemmin se oli yli 12 prosenttia. Ruuan inflaatio vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä. Suomessa se on kääntynyt tammikuun 2024 jälkeen laskuun ja heinäkuussa vuosi-inflaatio oli ruualla -0,25 prosenttia. Yleinen inflaatio EU:ssa heinäkuussa oli 2,8 prosenttia ja Suomessa koko alueen alhaisin 0,5 prosenttia. Tämän myötä korkotasoa on laskenut, joka helpottaa elintarvikeketjun kustannuksia.

Maakaasun kahta edellistä vuotta alhaisempi hinta on helpottanut EU:n lannoiteteollisuuden toimintaa ja ammoniakkin tuotantokapasiteetin käyttöaste on palautunut vuoden 2022 lannoitemarkkinoiden kriisitilanteesta. EU:n markkinoilla on myös tarjolla runsaasti venäläistä typpilannoitetta ainetta ja se on pitänyt

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

hintakehitystä rauhallisena. Lannoitetyypin hinta EU:ssa oli elokuussa noin 10 prosenttia alempana verrattuna vuoden takaiseen.

Markkinatilanne EU:ssa

Heinä- ja elokuussa sää on vaihdellut paljon Euroopan eri osissa ja sen myötä myös alueelliset sato-odotukset. Komissio on alentanut EU-viljojen 2024 satoarviota kesän mittaan lähes kuukausittain ja elokuussa tehdyn päivityksen toteutuessa sato olisi viime vuoden satoa 2 prosenttia pienempi ja verrattuna viiden vuoden keskimääräiseen lähes 6 prosenttia pienempi.

EU:n kotieläintuotannossa maidontuotanto oli kesäkuuhun mennessä vajaan prosentin edellisvuotta suurempi. Kesäkuussa raakamaidon hinta oli EU-tasolla noin 4 prosenttia korkeampi kuin kesäkuussa 2023 ja lähes 20 prosenttia viiden vuoden keskiarvoa korkeampi.

Maitotuotteiden hinnat olivat elokuussa edelleen korkealla tasolla 5 vuoden keskiarvoon nähden, lukuun ottamatta jauhetta. Voin hinta jopa 54 prosenttia korkeampi kuin 5 vuoden keskihinta ja vuoden takaiseen tilanteeseen nähden nousua lähes 60 prosenttia. Maitojalosteiden vienti on jatkunut vahvana.

Nautasektorilla huolena on sinikielitauti ja pelko lintuinfluenssan siirtymisestä nautakarjaan. Samoin Kiinan käynnistämä selvitys EU:n tuesta maitosektorilla.

Sikamarkkinaa on viime vuosina määrittänyt Kiinan viennin väheneminen ja afrikkalainen sikarutto. Sian teuraiden hinta on vuoden 2024 aikana pysynyt viiden vuoden keskihintaa korkeammalla tasolla. Sianlihan keskihinta nousi keväällä 225 €/100 kg tuntumaan ja pysyi kesän samalla tasolla ja kääntyi heinäkuussa laskuun ja oli elokuun 10 prosenttia viime vuoden vastaavan ajankohdan hinnan alapuolella. Viiden vuoden keskihinta on hieman yli 180 €/100 kg.

Kiinan aloittamat selvitykset sen väittämästä EU:n polkumyynnistä sianlihasektorilla varjostavat markkinanäkymiä. Sianteurastuotteiden vientimäärä Kiinaan on muutenkin vähentynyt, mutta Kiinan markkina on tärkeä, koska Kiina ostaa ruhonosia, joilla on heikko kysyntä sisämarkkinoilla.

Broilerin tuotanto kasvoi alkuvuonna voimakkaasti, osin lintuinfluenssasta palautumisen ansiosta, mutta kasvun odotetaan maltillistuvan. Tuotannon kasvua edistää siipikarjanlihan vahva sisämarkkinakysyntä ja hyvä hintakehitys.

Kananmunien tuotanto on säilynyt melko vakaana, siirtyminen häkkituotannosta vaihtoehtoihin tuotantomuotoihin on ollut melko nopea ja hintaero tuotantomuotojen välillä on kasvanut.

Broilerin ja kananmunien tuonti Ukrainasta on kasvanut voimakkaasti kaupan vapauduttua.

Lampaanlihan tuottajahinta EU:ssa on edelleen erittäin korkea, yli 8€/kg, joskin laskenut pääsiäisajan huipusta, jolloin se oli yli 9€/kg. Korkeasta hinnasta huolimatta tarjonta supistuu edelleen.

Kotimaan markkinat

Vuoden 2024 kasvukausi alkaa olla lopuillaan. Vuoden 2024 lopulliset tiedot saadaan kuitenkin vasta myöhemmin. Kasvukausi 2024 alkoi melko tyypilliseen aikaan huhtikuun lopussa ja toukokuussa. Kasvukauden lämpösumman kertyminen on ollut poikkeuksellista. Esimerkiksi Jokioisilla on lokakuun alussa lämpösummaa kertynyt 1635 astetta, kun keskiarvo on 1335 astetta. Kasvukauden alku toukokuussa ja kesäkuun alussa oli kuiva ja sillä oli tiettyjä vaikutuksia vuoden 2024 sadon määrään. Tämän jälkeen sadanta on ollut melko tyypillistä

Nurmisato hehtaaria kohti on muodostumassa normaaliksi tai jopa normaalia paremmaksi. Syysviljojen sato olisi muodostumassa normaalia pienemmäksi erityisesti kuivan alkukesän vuoksi. Myös kevätviljoilla satotaso on muodostumassa kasvilajista riippuen joko hieman joko vuosien 2013-2023 keskisatoa pienemmäksi tai suuremmaksi. Poikkeama keskisadosta olisi kuitenkin pieni.

Avomaanvihannesten sadossa ei ole poikkeamia, koska tuotannossa on laajasti käytössä mahdollisuus kasteluun. Perunan satotaso oli pitkälti normaali. Sokerijuurikkaasta on näillä näkymin hyvä sato, mutta sadonkorjuu on vielä kesken.

Viljojen hintakehityksen ennustetaan tasaantuvan satovuoden edetessä. Kotimaan hinnat olivat jyrkässä laskussa sadonkorjuun ajan, kun viljelijät myivät varastossa ollutta viljaa. Tämä yhdessä kohtuullisen hyvän sadon kanssa laski merkittävästi hintoja syksyn kuluessa.

Maidontuotannon ennustetaan tänä vuonna vähenevän vajaa 2 prosenttia, joka on jatkumoa vuodesta 2021 alkaneeseen kehitykseen. Maitotilojen määrä alittaa tänä vuonna 4000 rajan ja tilamäärä vähentyy noin 8 prosentilla. Lehmien määrän vähenemistä kompensoi keskituotoksen kasvu. Suomessa maidon hinta on EU:n trendistä poiketen laskenut viime vuodesta ja on poikkeuksellisesti painunut EU:n keskihinnan alapuolelle.

Sianlihan tuotanto on noussut elokuuhun mennessä viime vuoden tasosta 2 prosenttia. Sianlihan hinta Suomessa oli elokuussa noin 220€/100kg, joka oli lievästi EU:n keskihinnan yläpuolella.

Naudan teurasmäärä on noussut viime vuoden tasosta prosentin. Kotimaan hinta elokuussa oli noin 470€/100kg ja hinta laskussa ja EU-keskihinnan alapuolella.

Broilerin tuotanto kasvoi viime vuoden tammi–elokuuhun verrattuna 5 prosenttia ja hyvästä kysynnästä johtuen hinta on pysynyt vakaana.

Lampaanlihan tuotanto laski viime vuoden tasosta 12 prosenttia.

Markkinoiden toiminnasta

Hallitusohjelman mukaisesti Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän (MAKA) loppuraportin esitysten toimeenpano aloitettiin heti hallituskauden alussa. MMM:n asettama ohjausryhmä edistää ja ohjaa suomalaisen ruuantuotannon strategian ja ruoka-alan kasvuohjelman toimenpiteiden sekä MAKA raportissa tunnistettujen lainsäädäntöhankkeiden ja muiden poikkihallinnollista yhteistyötä edellyttävien toimien toteutusta.

Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys elintarvikemarkkinalain muutoksesta, jolla parannetaan elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia ja yhteistyötä valtuutetun ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston välillä.

Elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annetaan eduskunnalle tällä hallituskaudella toinen esitys strategiatyön edettyä ja käynnissä olevien selvitysten valmistuttua.

MMM:n asettama tilastotyöryhmä selvittää mm. elintarvikeketjun tiedon avoimuuden lisäämistä ja mahdollista datahuoneen perustamista sekä mahdollisuutta kehittää indeksejä tai marginaalilaskelmia ketjun sopimusten hintaneuvottelujen avaamiseksi.

Ministeriö rahoittaa myös Luonnonvarakeskuksen, PTT:n ja Reimu Econin tutkimushanketta elintarvikeketjun toimivuudesta. KKV selvittää hintasiirtymiä elintarvikeketjussa ja Private Label tuotteiden vaikutusta markkinaan.

Talousarvioesitys

Tukien merkitys maatalouden kannattavuuden turvaamisessa on keskeinen markkinatuottojen ja kustannusten ohella. CAP-suunnitelman toimenpitein edistetään aktiivisen ruuantuotannon turvaamista, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisautta sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistamista. CAP-suunnitelman tukimuotoja täydennetään kansallisella tuella. Toimenpiteiden määrärahat on budjetoitu rahoitussuunnitelmien ja tukiohjelmien etenemisen mukaisesti seuraaville momenteille:

- 30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset
- 30.10.41 Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki
- 30.10.43 Eläinten hyvinvointikorvaukset
- 30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen
- 30.20.40 Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki
- 30.20.41 EU-tulotuki ja EU-markkinatuki
- 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit
- 30.20.44 Luonnonhaittakorvaukset

Ruuantuotannon tukiin ei kohdennu hallitusohjelmassa tai kevään 2024 kehysriihessä päätettyjä lisäsäästöjä. Vuoden 2025 talousarvioesityksen määrärahat mahdollistavat pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien tukitasojen säilymisen vuoden 2024 tasoisena.

Vuosien 2023—2025 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)¹⁾

	2023 ²⁾ toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	69,4	74,0	74,0
— valtion osuus	39,6	42,2	42,2
— EU:n osuus	29,8	31,8	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40) ²⁾	354,8	348,0	346,0
EU-tulotuki (30.20.41) ²⁾	517,4	522,4	523,0
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43)	202,4	275,9	275,9
— valtion osuus	107,6	157,3	157,3
— EU:n osuus	94,8	118,6	118,6
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44)	491,5	496,8	496,8
— valtion osuus	416,9	420,7	420,7
— EU:n osuus	74,6	76,1	76,1
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1635,5	1717,1	1715,7
— valtion osuus	918,9	968,2	966,2
— EU:n osuus	716,6	748,9	749,5
— EU:n osuus, %	44	44	44

¹⁾Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2023—2025 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.

²⁾ Lisäksi vuonna 2023 on maksettu momentilta 30.20.41 EU:n kriisitukea vajaa 4,1 milj. euroa ja momentilta 30.10.44 maataloustuottajille Euroopan unionin varoista maksettavan kriisituen kansallista lisäosaa noin 6,7 milj. euroa. Vuonna 2023 oli käytössä myös maatalouden ja vesiviljelyn määräaikaista kustannustukea yhteensä 31 milj. euroa.

Hallitusohjelman tavoitteena on se, että ruoantuotanto Suomessa on kannattavaa ja elintarvikevienti on kaksinkertaistunut vuoteen 2031 mennessä. Erityisesti lisäarvotuotteiden viennin lisäämisellä voidaan parantaa elintarvikesektorin kasvua ja kilpailukykyä sekä maatalouden kannattavuutta, kansallista huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.

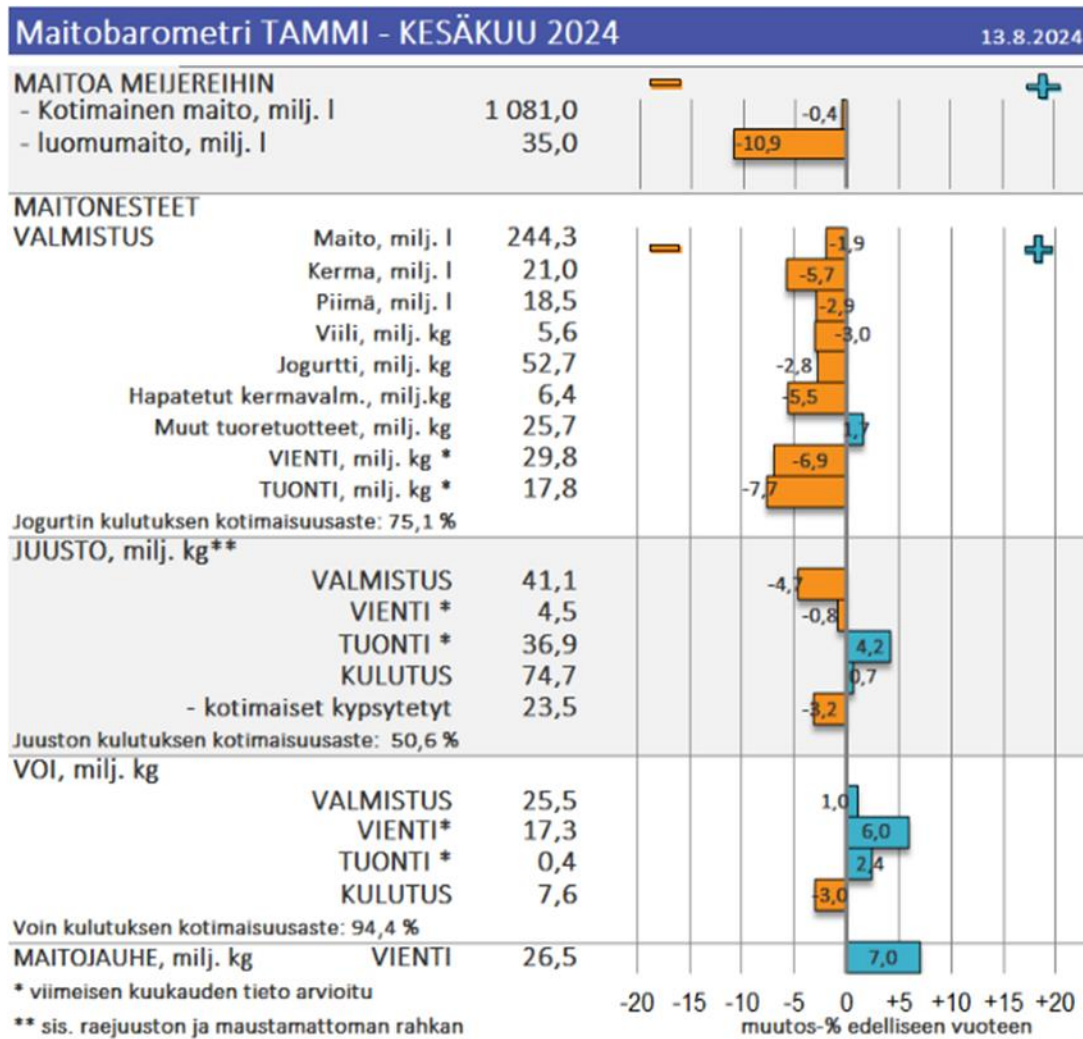
Viennin kasvattaminen ja arvon luonnin lisääminen ruoka-arvoketjussa on ehdoton edellytys kotimaisen ruuantuotannon kannattavuuden ja kilpailukyyn kasvamiselle. Tarvitaan kannattava ja kilpailukykyinen ruuan arvoketju omavaraisuuden säilyttämiseksi huoltovarmuuden ja ruokaturvan takaamiseksi.

Ruokajärjestelmä työllistää kokonaisuudessaan 340 0000 henkilöä, jonka lisäksi työtä luodaan välillisesti pakkausteollisuuteen, logistiikka-alalle, viestintään ja koulutukseen. Suomen ruokasektorin liikevaihto voi parhaimmillaan kasvaa 30 % ja arvonlisä 39 % vuosien 2020 ja 2035 välillä. Liikevaihdon ja arvonlisän kasvusta neljä viidesosaa on peräisin viennistä ja noin yksi viidesosa kotimaan markkinoista.

Ruoka-alan viennin ja arvoketjujen kehittämisen edistämisen toimenpiteet kohdennetaan laadinnassa olevan *Suomalaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategian ja kasvuohjelman mukaisesti*. Toimenpiteillä vauhditetaan elintarvikealalle syntyviä innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä. Rahoituksella tuetaan huoltovarmuutta, elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja lä-

pinäkyvyyttä, toimintaedellytysten turvaamista sekä kestävän siirtymän edistämistä. Lisäksi pyritään vaikuttamaan ruokasektorin toimintaympäristöön sekä kehittymis- ja vientiedellytyksiin, ja tätä kautta parantamaan koko ruokajärjestelmän kestävyyttä sekä toiminta- ja kilpailukykyä.

Momentin 30.20.47 (Ruokaketjun kehittäminen) vuoden 2025 määrärahaan sisältyy 2,3 milj. euron HO-rahoitus elintarvikemarkkinatoimiin. Momentille 30.01.40 (Biotaloussektorin huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen) on talousarviossa teknisesti kohdennettu 10,0 milj. euron lisämääräraha käytettäväksi elintarvikeviennin edistämiseen ja ruoka-alan arvoketjun kehittämiseen, kasvualustojen ja kuivikkeiden huoltovarmuuden edistämiseen sekä metsäsektorin arvonlisän kasvattamiseen. Vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen on tarkoitettu sisällyttää tarvittavat siirrot momentilta 30.01.40 niille pääluokan 30 momenteille, joista määrärahaa tullaan käyttämään.

ULKOMAANKAUPPABAROMETRI

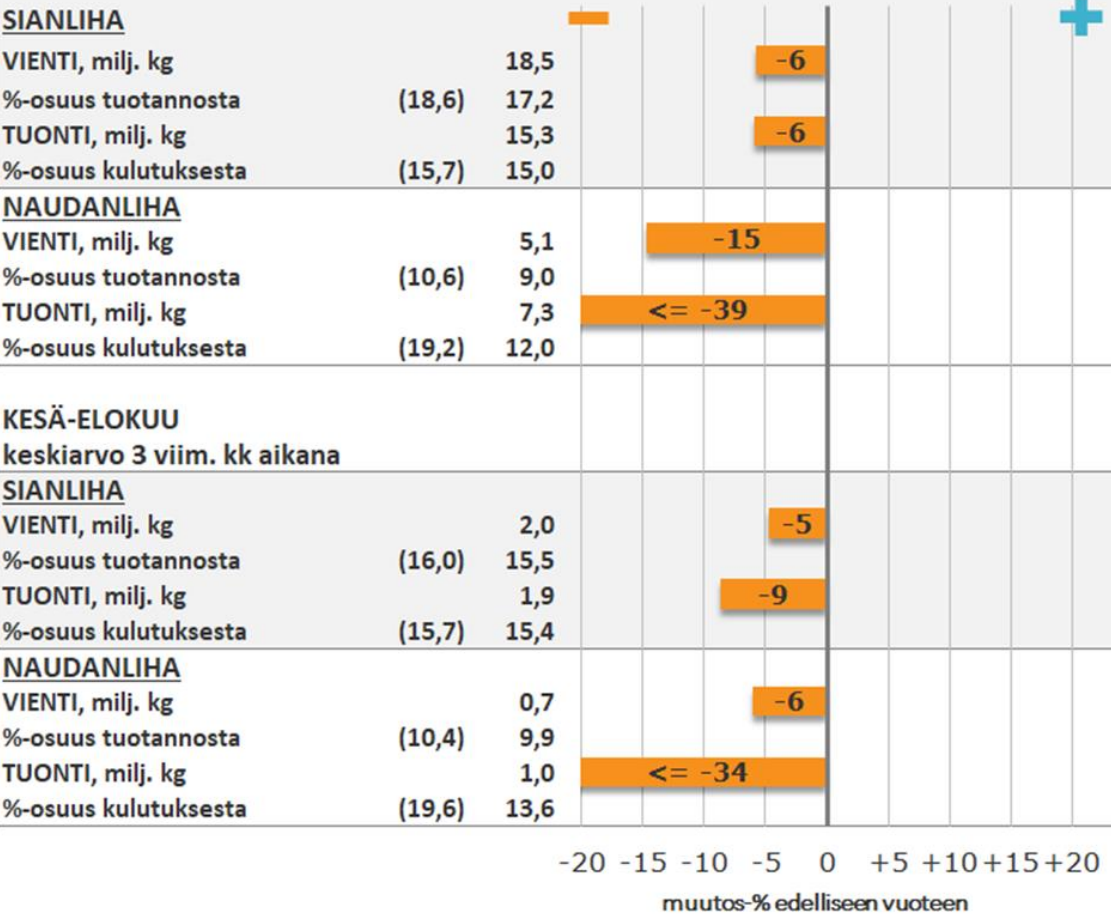
2.10.2024

TAMMI-ELOKUU, 2024

Luullisena lihana

(suluissa I-VIII / 2023)

*) elokuun vienti ja tuonti arvioitu

KANTAR

Kantar Agri Oy